

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. III. Species à fine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

cum ex intentione prædandi pecunias, objectum actus & finis operis est injusta vitæ ablatio, tam præcepto charitatis quam justitiæ repugnans. Circumstantia *cur* & finis operantis est injusta ablatio rei alienæ contra virtutem justitiæ. Circumstantia *quid* ex parte causæ materialis est violatio personæ sacræ repugnans virtuti & præcepto religionis.

10. Notandum secundò. Extra dubium esse, quòd actus humanus accipiat moralem bonitatem aut malitiam ex circumstantiis, nam Gen. 4. reprobatur sacrificium Caini propter admixtam circumstantiam odii erga fratrem. Matth. 6. reprehenduntur dantes elemosynam ex fine vanæ gloriæ. Magnitudo personæ peccantis aggravat peccatum ut ex Isidoro habet S. D. q. 73. a. 10. Ratio est: quia bonitas & malitia humanorum actuum attenditur secundum conformitatem vel difformitatem ad regulas morum: sed circumstantiæ faciunt actum aliquando absolute conformem vel difformem, aliquando magis vel minus conformem aut difformem ad regulas morum: ergo circumstantiæ tribuunt actui humano aliquam bonitatem, vel malitiam. Superest quæstio, an & quæ circumstantiæ actui humano tribuant novam speciem bonitatis, vel malitiæ, distinctam à specie quam actus accipit ab objecto.

11. CONCLUSIO secunda, *Ille circumstantiæ tribuunt novam & distinctam speciem bonitatis aut malitiæ, quæ afferunt novam conformitatem, vel novam difformitatem & repugnantiam cum regulis morum.*

Ratio est: quia ut dictum, bonitas moralis consistit in conformitate, malitia verò in difformitate cum regulis morum & rectæ rationis: ergo illæ circumstantiæ tribuunt novam speciem bonitatis, quæ afferunt novam conformitatem; illæ verò novam speciem malitiæ, quæ afferunt novam difformitatem cum regulis morum & rectæ rationis: cæteræ verò circumstantiæ solummodo tribuunt vel augmentum, vel diminutionem bonitatis aut malitiæ. E. g. furatur aliquis calicem aureum die festivo ex fine fornicandi, in hoc actu, præter speciem furti vel injustitiæ quæ ab objecto accipitur, circumstantia finis tribuit novam speciem fornicationis, propter novam repugnantiam cum virtute & præcepto castitatis. Item circumstantia *quid*, sive materiæ sacræ tribuit novam speciem sacrilegii propter novam & specialem repugnantiam cum virtute & præcepto Religionis. Circumstantia verò pretiositatis, quòd calix sit aureus, item quòd furtum committatur die festivo, seu circumstantia temporis, quia non inducunt aliquam specialem difformitatem vel repugnantiam cum distincto præcepto & virtute, propterea sunt species tantummodo aggravantes, non autem speciem mutantem.

12. Dices: Actus humani specificantur ab objecto, sed circumstantiæ non pertinent ad objectum; siquidem per modum accidentium illi jam præsupposito superveniunt: ergo actus humani non accipiunt speciem à circumstantiis.

Respond. dist. min. Circumstantiæ non pertinent ad objectum, quatenus comparantur ad primam & essentialem speciem, quam actus recipit ab objecto, concedo; quatenus comparantur ad

actum, quem trahunt ad novam speciem moralitatis, nego min. ergo non accipiunt novam speciem à circumstantiis sub prima consideratione, concedo; sub secunda, nego consequentiam. Igitur circumstantia potest dupliciter considerari, primò, quatenus supervenit actui in sua speciei constituto, & sic habet se per modum accidentis & servat rationem circumstantiæ: secundo, prout fundat in objecto novam objectivam repugnantiam cum recta ratione, ex qua actus peccaminosus sortitur novam speciem peccati & sic non manet pura circumstantia, sed transit in conditionem objecti.

§. III. Species à fine.

CONCLUSIO tertia. *Actus humanus semper accipit aliquam speciem moralitatis à fine.* Ita constat ex præcitato c. 6. Matth. Ratio est: quia tunc actum humanorum bonitas & malitia aliquo modo pendet ex fine, quando eorum esse pendet ex fine: sed omnium actuum humanorum esse pendet ex fine: ergo etiam illorum bonitas vel malitia. Min. constat: Sicut enim motus operantis est motivum voluntarii, ita necessario semper est causa actus voluntarii, & consequenter esse actus humani & voluntarii à fine dependet.

Dixi, aliquo modo actum humanum accipere suam speciem à fine: quia pro diversitate actuum aliquando accipit speciem essentialem, aliquando accidentalem.

Nam actus internus vel est merè elicitus circum finem, estque ipsa finis intentio, vel ex præter intentione imperatus, ut electio medicorum ad consequendum finem: si est merè elicitus, tunc accipit à fine operantis speciem essentialem, cum iste actus pro immediato & specificativo suo objecto respiciat ipsum finem operantis: si verò sit imperatus, tunc est distinguendum: vel enim accipitur reduplicativè, quatenus nimirum imperatur, & tunc speciem essentialem accipit à fine operantis, quem ut sic per se primò respicit: Si autem sumatur specificativè, tunc ab objecto proximo tanquam fine operis sumit speciem essentialem, à fine verò accidentalem. Utrumque indicat S. Doctor, & primum quidem q. 1. de virtutibus a. 10. *Actum alicujus habitus, prout imperatur ab illo habitu, accipit speciem moralem, formaliter loquendo de ipso actu; unde cum quis fornicatur ut furetur, actus iste licet materialiter sit intemperantia, tamen formaliter est avaritia.* Alterum expressit hic q. 18. a. 2. dicens: *Sicut prima bonitas rei naturalis attenditur ex sua forma, quæ dat speciem ei, ita & prima bonitas actus moralis attenditur ex objecto convenienti.* Idem proportionaliter est de malitiâ. Et ratio ulterior est, quòd quæ in actu se habent variabiliter, sunt contingentiæ: sed bonitas & malitia ex fine operantis habent se variabiliter in actu; nam furtum v. g. semper habet speciem injustitiæ, quòd autem habeat malitiam fornicationis, est ipsi per accidens: ergo.

Colliges ex dictis. In eodem physice actu plurimæ res bonitates, vel malitias specie distinctas reperiri posse. Hoc ipso, quòd idem physice actus possit habere plures conformitates vel difformi-

tates ad regulas rectæ rationis. Unde etiam quadruplex bonitas naturalis seu transcendentialis, quæ sequitur actionem ut actio & ens est, eaque non minus actui malo, quam bono communitis est. Secunda est bonitas moralis essentialis,

quæ sumitur ex objecto. Tertia est bonitas moralis accidentalis desumpta ex circumstantiis. Quarta est eadem bonitas moralis desumpta ex fine, tanquam causa & motivo ipsius actus.

ARTICULUS III.

An detur actus humanus indifferens in individuo?

SUMMARI A.

1. Dantur actus indifferentes secundum speciem.
2. Non dantur in individuo.
3. Quomodo species salvari debeat in individuo.
4. Quâ lege homo obligetur omnia opera ordinare in finem honestum.
5. Sine homo obligatus omnem suum actum ordinare in finem supernaturalem?
6. An in casu invincibilis ignorantia, aut in sequela Scotistica sententia detur actus indifferens?

§. I.

Resolutio quæstionis.

1. Suppono ex dictis, dari aliquos actus indifferentes, qui secundum speciem & præcisè ex meritis objecti, ad quod ab intrinseco referuntur, sunt indifferentes: siquidem deambulatio v. g. habens pro objecto exercitationem corporis, delectabilitatem lege permissam, ex vi objecti nec est bona, nec mala, sed indifferens; siquidem objectum ex se est prorsus indifferens, ut voluntas illud referat in finem honestum, & naturæ quæ rationali consentaneum, cum ex se solummodò dicat proportionem & commensurationem cum bono naturæ humanæ quæ sensitivæ. Quæstio est, utrum non solum secundum metaphysicam abstractionem & in statu essentia, ut vocant, sed à parteei, in statu realis exercitii & in individuo prout actus à voluntate egreditur, detur actus aliquis humanus indifferens, qui neque sit bonus, neque malus moraliter?

2. CONCLUSIO: Non potest dari actus humanus indifferens in individuo. Ita contra Scotum S. D. hic q. 18. a. 9. Conformiter D. Augustino ep. 19. dicenti: Cavendum esse, ne quedam facta hominum media dicamus inter rectè facta & peccatum.

Probatur primò autoritate legis Evangelicæ damnantis malitiæ verbum otiosum: sed eadem est ratio de actu indifferente, tanquam otioso: ergo & iste est damnabilis & consequenter non manet indifferens.

Min. probatur: verbum otiosum est & dicitur tale, non quia in nullum, aut malum finem proximum ordinatur, sed quia non ordinatur in debitum finem: atqui actus indifferens etiam non ordinatur in debitum finem; adeoque æque, imò magis est vituperabilis, quam verbum otiosum. Minor probatur: finis delectationis & commoditatis sensibilis non est debitum neque commensuratum naturæ rationali quæ tali: atqui actus indifferens juxta explicationem Adversariorum ordinaretur in finem delectationis & commoditatis sensibilis: ergo.

Probatur secundò autoritate Theologorum communi consensu divinam providentiam adequatè dividendum in providentiam approbationis circa opera bona, & permissionis circa opera mala. Sed hæc divisio non esset adequata, si darentur opera indifferencia; siquidem pro istis tertius modus divinæ providentiæ deberet assignari.

Probatur tertio autoritate Philosophorum, secundum quos non dantur habitus indifferentes: nam de natura habitus est bene vel malè disponere subjectum; ideoque Philosophus 2. Eth. dicit: quòd per habitus morales homo fiat melior, vel deterior. Atqui non est assignabilis disparitas, quare non deberent admitti habitus indifferentes generati ex actibus indifferenteribus si darentur, cum admittendi sint habitus virtuosos generati ex actibus studiosis, & habitus vitiosos generati ex actibus vitiosis.

Probatur quartò hæc ratione. Omnis actus humanus, quicumque nec formaliter nec virtualiter dirigitur in finem honestum, est malus: sed actus, quem vocant indifferenterem, non dirigitur in finem honestum formaliter aut virtualiter, (aliàs quippe foret honestus & bonus moraliter:) ergo est moraliter malus & inhonestus. Major, de qua est status quæstionis, probatur: Actus humanus qui deficit à fine sibi quæ tali debito est malus moraliter: sed actus humanus non ordinatus in finem honestum, deficit à fine sibi quæ tali debito: ergo actus humanus non relatus in finem honestum hoc ipso est malus. Major constat: quia actus moraliter malus nil aliud est quam actus deficiens à fine & regula sibi debita. Minor probatur: Actui creaturæ rationalis quæ talis debetur finis honestus & consonus rectæ rationi, referibilis in debitum finem ultimum: hoc solo quippe fine in suo modo agendi homo differt à brutis animantibus, quæ & ipsa feruntur in bonum delectabile sensui accommodatum: Atqui actus humanus non relatus in finem honestum, deficit ab hoc fine: ergo etiam actus humanus non relatus in finem honestum, deficit à fine actui creaturæ rationalis quæ talis debito.

Confirmatur primò. Finis non subordinatus ultimo fini naturæ rationalis est deordinatus, & consequenter etiam actio tendens in tunc finem: atqui solum bonum honestum est subordinatum ultimo fini naturæ rationalis; cum bonum delectabile ut sic præcisè respiciat ultimatò proprium commodum & bonum naturæ sensitivæ: ergo.

Confirmatur secundò. Operari modo bruti est operari difformiter regulis prudentiæ, utpote distantis, omnia esse ordinanda in finem congruum: sed qui hæret in bono delectabili, non respiciendo